

Tal av Amelia Adamo vid invigningen av skulpturerna "Tantfullness" och "Med handväskan som vapen" på Hallands kulturhistoriska museum, Varbergs fästning, lördagen den 21 november 2015

Häromdagen var det männens dag och toalettens dag. Idag kan vi kalla för Tantens dag, i alla fall här i Varberg.

Tanten som i sin sort är självutplånande får här en hel utställning. Många ögonpar kommer att betrakta denna kvinna som hela sitt liv valt osynlighet. Här är det inte tal om en kvinna som går ut och tar ett glas rött på närmaste krog med väninnorna eller har shoppat kontokortet fransigt.

Den svenska tanten skulle heller aldrig komma på tanken att lägga ut en selfie på instagram eller facebooka sin smörgåstårta - för hon är diskretionen själv. Men idag kliver hon fram.

Tanten är en symbol för enkelhet, vårdande av andra och trygghet. Oftast i en mjuk hydda, beige poplinkappa, hatt och stadiga i systerskor och tätt tryckt mot midjan tanthandväskan utan axelrem. En kvinna som levt ett liv utan 5:2-dieten. Tanten - en utrotningshotad sort. Det är henne som Susanna Arwin lagt ner många timmar och kärlek på att bevara. Hon ska inte glömmas bort. Tantprojektet som startade 1995 har vuxit, blivit större och större. Tanten har blivit allt mer älskad och efterfrågad, kanske för att hon samtidigt blir alltmer sällsynt.

Varför en tant, frågade jag Susanna, över en kaffekopp och en liten rulltårta - minns ni den? Ett riktigt tantbakverk. Vet ni förresten att sju sorters kakor är den bok som efter Bibeln sålt mest i Sverige. Ja, vi sitter där på Svenska Tantens café i Bergkvara – för där manifesteras tanten i form av hembakt, porslinskaffekannor, absolut ingen espresso, och sammetssoffor. Där kan man också köpa hem en riktig Tantkudde. En sån där man lägger över öronen när det blir för mycket.

Varför en tant. Jo, tantprojektet sätter fokus på de inre värdena: lugn, enkelhet och trygghet. Värden som hon gärna ser att vi kvinnor skulle ägna oss lite mer åt. För att uppnå ett inre lugn. Och inte rusa så förbannat för att hinna med allt. En slags tantfullness - Susannas uttryck. Ja, man kan ju undra hur man har det med sin inre tant. Jag kan hålla med konstnären om att lite tantfullness inte skulle skada.

Dock är jag en medveten anti-tant. De senaste tio åren har jag ägnat mig åt den nya tanten som absolut inte vill vara tant. Jag har byggt hela min tidning M magasin på en mobil kvinna som inte står och steker pannkakor, väntar på barnbarnen och är med i syföreningen.

Den nya antitanten är en piffig 65-åring som upplever sin andra frihetstid, den första var tonåren. Det är grupp som växer lavinartat och har helt andra ambitioner än att baka drömmar – drömmar det något hon vill leva ut. Hon ville resa, hon vill yoga hon vill gå på kurs. Hon vill utvecklas. Vi kallar dem mappiesarna: en slags ung-äldre kvinnor. Ja, så kallas de av undersökarna som till kommun och landsting ska ta reda på hur mycket vi, det så kallade köttberget, kommer att belasta samhället och när vi gör det. Vi kallas ju också för den förnekande generationen för vi tror vi aldrig dör.

Men tillbaka till dagens tant. Den tant som Susanna Arwin vill hålla liv i. Den trygga osminkade kvinna som höll ihop familjen när stormarna drog in i hemmet. När maken var full eller borta, eller alldeles nykter men obrukbar av olika skäl. Hon visste alltid råd och med sina starka armar som burit så mycket och så många och sin kunskap om mat och hem såg hon till att barnen och barnbarnen skyddades. De gick alltid före. Alltid före henne. Ordet ego var inte uppfunnet på den tiden. Inte CV heller för den delen. Att framhäva sig var otänkbart.

Henne ser Susanna Arwin på med ömhet och henne vill hon bevara och hylla. De som inte finns varken i historieböcker eller reportage och det är knappt de kliver fram ens på sin egen begravning. De dör lika obemärkt som de levat, men många är de tårar som fällts över de där uppoffrande tanterna. De som alltid hade varm choklad till tröst eller plättar med sylt.

Men nu har något hänt. I serien "Den svenska tanten" har den tillbakadragna tanten fått sällskap av den mer uttrycksfulla tanten, tanten med handväskan. En vidareutveckling av Susannas projekt. Här träder en aktivare kvinna fram. Inte alls passiv, inte undertryckt. Den här symboltantan säger ifrån och har mer gemensamt med kvinnor i dag.

Men aja baja vilket liv det blev bli i Växjö kommun, hon var alldeles för kamplysten. Hennes svingande rörelse med handväskan representerade en våldshandling, handväskan blev ett vapen och det kunde inte uppmuntras, därför blev det ingen staty just där. Men här i Varberg ser man hennes på annat vis. Man ser kanske tantens civilturage, att ensam våga protestera mot unga marscherande män med farliga åsikter. Inspirationen till statyn och förevigandet av kvinnan med handväskan har kommit från en verklig person och en verklig händelse. Susanna har haft som intention att göra en universell kvinna oidentifierad så alla kvinnor kan känna igen sig. Och vad är det för en pryl alla världens alla kvinnor har gemensamt, jo en handväska. Både för förvaring och vapen. Och i dessa förfärliga dagar önskar man att alla vapen var just en tants handväska.

Tanten med handväskan påminner mig om den gamla satkärringsschablonen, troligtvis framtagen av män. Ni minns alla dessa serieteckningar typ Kronblomst fru med kavel i högsta hugg. Hos den kvinnan fanns minsann inget självutplånande drag. Faktiskt mycket uppfriskande. Den här tanten tog plats och tog strid om det behövdes. Idag kallar vi dem bitch - beteckning på en kvinna man inte sätter sig på och som vet sitt värde. Att vara en bitch idag är ett styrkebesked.

Men parallellt sker en annan rörelse. Våra döttrar vill bli tanter. De vill dra sig tillbaka, sy, sticka, baka och plantera när de blir 65. För de söker tantfullness i livet. Det är väl just det lugnet kring tantsymbolen som gör att vi idag har en tant-revival. Det är unga sönderstressade kvinnor som längtar till sin mormors famn och till sin farmors läsfåtölj. Hon ser sin egen tränade mamma fara iväg på olika vinprovarturer eller träffar nya nätdejter, eller så dansar hon på tjejbåten på väg till Åland eller Danmark istället för att vara hemma och vara barnvakt. Dessa våra döttrar tyckte det var bättre förr. Då visste man var man hade föräldrarna: i huset, i lägenheten eller på sommarstället. Och garanterat ingen annanstans.

Dessutom, så skönt att få bli tant och slippa tänka på löprunda och midjemått, på uppdateringar på facebook och att hinna läsa den senaste boken, se den senaste

filmen, vara på den hippaste krogen, handla den ballaste outfitten samtidigt som man ska vara en fena på jobbet, en omhändertagande mamma och förhoppningsvis en sexvarelse på natten.

Oavsett hur vi har det med både vår yttre och inre tant så har hon en viktig plats i vår kvinnohistoria. Allt för få kvinnor har fått bli statyer, världen vimlar av statyer av män till häst och till fots i olika bragdsammanhang. Så låt kvinnorna äntligen få ta plats. Låt oss på gator och torg bli påminda om att vi också är viktiga, tillräckligt viktiga för att få stå staty.

Susanna Arwins tant är en klippa i familjen, en ikon och symbol. Och genom att betrakta den svenska tanten tackar jag dem för att de plöjt jorden för oss som kom efter.

Och vi ska tacka Susanna Arwin för att hon påminner oss om vår tanthistoria.